

TADEUSZ JASUDOWICZ

Podstawowe trendy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach podatkowych

Streszczenie

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka rozwijało się w trzech wymiarach. Po pierwsze, dotyczyło art. 1 Protokołu I do Konwencji w kontekście „płatności podatków”, postrzeganej – mimo szerokiego marginesu oceny państwa – w świetle zasady niezakłóconego korzystania ze swojego mienia. Po drugie, z perspektywy art. 6 ust. 1 Konwencji spory podatkowe mogły być objęte gwarancjami słusznego procesu tam, gdzie postępowanie i kary, np. dotyczące dopłat podatkowych, kwalifikowane są w ich autonomicznym znaczeniu konwencyjnym jako skierowane przeciwko podatnikowi „oskarżenie karne”. Odstępując od swego tradycyjnego orzecznictwa, Trybunał w ostatnich latach zdaje się dopuszczać możliwość kwalifikowania sporów podatkowych jako dotyczących „praw i obowiązków o charakterze cywilnym”. Po trzecie, na podstawie art. 4 Protokołu VII do Konwencji Trybunał stwierdzał naruszenie zakazu „sądzenia i karania w postępowaniu karnym” w kontekście postępowania podwójnego, tj. podatkowego (administracyjnego) i karnego. Autor krytycznie ocenia wyrok Trybunału w sprawie *A. i B. przeciwko Norwegii*, w której Trybunał nie stwierdził naruszenia art. 4 Protokołu VII. W sprawie tej odrębne postępowania administracyjne i karne faktycznie się ze sobą zwały, ponieważ państwo wprowadziło system zintegrowanej odpowiedzi prawnej na postępowanie podatnika. Zdaniem sędziego Pinto de Albuquerque, zgłaszającego opinię odrębną, Trybunał w tym wyroku nietrafnie zmienił swoje stanowisko z podejścia *pro persona* na podejście *pro auctoritate*, co pozwala wnioskować, że zapomniał, iż jest trybunałem praw człowieka, a nie rzecznikiem etatystycznej wizji państwa. Chociaż Trybunał oświadczył, że rozważa Konwencję „jako całość” oraz dba o spójność systemu konwencyjnego i harmonię jej postanowień, to, jak się wydaje, stracił z pola widzenia istniejące między nimi więzi. Podatnicy – jako ludzie – mają tytuł do praw człowieka, a spory podatkowe to także problem praw człowieka. Ponadto, co najistotniejsze, ETPC musi przetrwać jako Trybunał Praw Człowieka.

Słowa kluczowe: podatki – oskarżenie karne – podwójne postępowanie – prawa człowieka – orzecznictwo strasburskie